

פרשת נח – רביעי

(טו) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ טו ומִלִּיל יי, עַם נֹחַ לֵאמֹר:

(טז) צֵא מִן־הַתֵּבָה אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֶיךָ וְנָשֵׁי־בְנֶיךָ אִתָּךְ: טז פֹּק, מִן תִּבְתָּא אַתָּה, וְאִתְתָּךְ וּבְנֶיךָ וְנָשֵׁי בְנֶיךָ עִמָּךְ.

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ כֹּאן הִתִּיר לָהֶם תִּשְׁמִישׁ הַמָּטָה:

(יז) כָּל־הַחַיָּה אֲשֶׁר־אִתָּךְ מִכָּל־בֶּשֶׂר בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ הוּצָא (הַיֵּצָא) אִתָּךְ וְשָׂרְצוּ בָאָרֶץ וּפָרוּ וּרְבוּ עַל־הָאָרֶץ:

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. הוּצָא כְּתִיב הַיֵּצָא קָרִי הַיֵּצָא אֲמֹר לָהֶם שִׁיֵּצְאוּ הוּצָא אִם אֵינֶם רוֹצִים לְצַאת הוֹצִיָאם אִתָּהּ: וְשָׂרְצוּ בָאָרֶץ. וְלֹא בַתֵּבָה מִגִּיד שָׂאף הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף נֶאֱסְרוּ בַתִּשְׁמִישׁ:

(יח) וַיֵּצֵא־נֹחַ וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְנָשֵׁי־בְנָיו אִתּוֹ: יח וְנִפְק נֹחַ; וּבְנוֹהִי וְאִתְתִּיה וְנָשֵׁי בְנוֹהִי, עִמֶּיהָ.

(יט) כָּל־הַחַיָּה כָּל־הָרֶמֶשׂ וְכָל־הָעוֹף כָּל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִשְׁפַּחְתֵּיהֶם יֵצְאוּ מִן־הַתֵּבָה:

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. קָבְלוּ עֲלֵיהֶם עַל מִנַּת לְדַבֵּק בְּמִינָן:

(כ) וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ:

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה. אָמַר לֹא צוּה לִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְנִיס מֵאלוֹ שְׁבַע שְׁבַע אֶלָּא כְּדִי לְהַקְרִיב קָרְבָּן מֵהֶם (ב"ר פָּרָק כ"ו וּפָרָק ל"ד):

(כא) וַיִּרְחַץ יְהוָה אֶת־רִיחֵהּ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־לְבוֹ לֹא־אֶסְף לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יַצַּר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו וְלֹא־אֶסְף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת־כָּל־חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי:

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. מִנְּעֻרָיו. מִנְּעֻרָיו כְּתִיב מִשְׁנַעֵר לְצַאת מִמְּעֵי אִמּוֹ נִתָּן בּוֹ יֶצֶר הָרָע: לֹא אֶסְף. וְלֹא אֶסְף. כָּפַל הַדָּבָר לְשִׁבוּעָה הוּא שְׁכָתוֹב אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מִעִבּוֹר מִי נֹחַ וְלֹא מִצִּינוֹ בָּהּ שְׁבוּעָה אֶלָּא זֶה שֶׁכָּפַל דְּבָרָיו וְהִיא שְׁבוּעָה וְכֵן דָּרְשׁוּ חֲכָמִים בַּמִּסְכָּת שְׁבוּעוֹת:

(כב) עַד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וַלַּיְלָה לֹא יִשָּׁבְתוּ:

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. לֹא יִשָּׁבְתוּ. ו' עֲתִים הָלְלוּ שְׁנֵי חֲדָשִׁים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כָּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ חֲצִי תִשְׁרִי וּמִרְחֻשׁוֹן וְחֲצִי כִסְלִיו זֶרַע חֲצִי כִסְלִיו וְטִבַּת וְחֲצִי שְׁבֹט קוֹר וְכו', בְּכָבֵא מְצִיעָא (וס"א עוֹד כָּל יְמֵי כְלוֹמֵר תָּמִיד כָּמוֹ עוֹד טוֹמָאָתוֹ ב'ו): קוֹר. קֶשֶׁה מִחֹרֶף: חוֹרֶף. עֵת זֶרַע שְׁעוּרִים וְקִטְנִיּוֹת הַחֲרִיפִין לְהַתְבַּשֵּׁל מֵהָר. קוֹר הוּא חֲצִי שְׁבֹט וְאֶדָר וְחֲצִי גִיסָן (מִהֲרָש"ל) קָצִיר חֲצִי גִיסָן וְאִיר וְחֲצִי סִינֹן: קָצִיר: חֲצִי גִיסָן וְאִיר וְחֲצִי סִינֹן־קִיץ. הוּא זֶמֶן לְקִיטַת תְּאֵנִים וְזֶמֶן שְׁמִיבָשִׁים אוֹתָן בְּשָׂדוֹת וְשִׁמּוֹ קִיץ כָּמוֹ (שְׁמוּאֵל ב טז) וְהַלָּחֶם וְהַקִּיץ לֶאֱכֹל הַנְּעָרִים: וְחֹם. הוּא סוּף יָמוֹת הַחֹמָה חֲצִי אָב וְאֶלּוּל וְחֲצִי תִשְׁרִי שֶׁהָעוֹלָם חָם בְּיוֹתֵר כָּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּסְכָּת יוֹמָא שְׁלֵהִי קִיטָא קִשְׂיָא מְקִיטָא: וַיּוֹם וַלַּיְלָה לֹא יִשָּׁבְתוּ. מִכָּלֵל שֶׁשָּׁבְתוֹ כָּל יָמוֹת הַמַּבּוּל שְׁלֹא שִׁמְשׁוּ הַמַּזְלוֹת וְלֹא נִפְרַ בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה (ב"ר פָּרָק כ"ה וְל"ד): לֹא יִשָּׁבְתוּ. לֹא יִפְסְקוּ כָּל אֵלֶּה מִלְּהַתְנַהֵּג כְּסֻדָּרָן:

(כג) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת־בְּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פָּרוּ וּרְבוּ וּמָלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ:

(כד) וּמוֹרָאֲכֶם וַחֲתֻכָּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל־חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּכָל־אֲשֶׁר תִּרְמֹשׁ הָאָדָמָה וּבְכָל־דָּגֵי הַיָּם בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ:

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. וְאִמְתָּכֶם כָּמוֹ תִּרְאוּ חַתָּת (א"י ב' ו) וְאִגָּדָה לְשׁוֹן חַיּוֹת (סְנִהֲדִין צח שְׁבַת קנא) שֶׁכָּל זֶמֶן שֶׁתִּינוּק בֶּן יוֹמוֹ חֵי אֵין אִתָּהּ צָרִיךְ לְשִׁמְרוֹ מִן הָעֶכְבְּרִים עוֹג מְלֶךְ הַבֶּשֶׂן מִת צָרִיךְ לְשׁוּמְרוֹ מִן הָעֶכְבְּרִים שֶׁנֶּאֱמַר וּמוֹרָאֲכֶם וַחֲתֻכָּכֶם יִהְיֶה אִימָתִי יִהְיֶה מוֹרָאֲכֶם עַל חַיּוֹת כָּל זֶמֶן שֶׁאַתֶּם חַיִּים:

(ה) כָּל־רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ כִּי־רַק עֹשֵׁב נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ. שְׁלֹא הִרְשִׁיתִי לְאָדָם הִרְאִשׁוֹן בְּשׂוֹר אֶלָּא (סְנִהֲדִין קט) יֶרֶק עֹשֵׁב וְלָכֶם כִּי־רַק עֹשֵׁב שֶׁהִפְקַרְתִּי לְאָדָם הִרְאִשׁוֹן נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל־

(ו) אֶדְבִּישׁ בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ:

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. אֶסֶר לָהֶם אֲכַר מִן הַחַי כְּלוֹמֵר כָּל זֶמֶן שֶׁנִּפְשׁוֹ בּוֹ לֹא תֹאכְלוּ הַבְּשׂוֹר: בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ. בְּעוֹד נִפְשׁוֹ בּוֹ: בְּשׂוֹר בְּנִפְשׁוֹ לֹא תֹאכְלוּ. הָרִי אֲכַר מִן הַחַי וְאֵף בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ הָרִי דָם מִן הַחַי:

(ז) וְאֵף וְאֵף אֶת־דְּמָכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם אֲדַרְשׁ מִיַּד כָּל־חַיָּה אֲדַרְשְׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אֲחִיו אֲדַרְשׁ אֶת־נַפְשׁ הָאָדָם:

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. אֵף עַל פִּי שֶׁהִתְרַתִּי לָכֶם נְטִילַת נֶשְׁמָה בַּבְּהֵמָה אֶת דְּמָכֶם אֲדַרְשׁ מִהַשּׁוֹפֵף דָּם עֲצָמוֹ: לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם. אֵף הַחוּנֵק עֲצָמוֹ אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא יֵצֵא מִמֶּנּוּ דָם: מִיַּד כָּל חַיָּה. לְפִי שֶׁחֲטָאוּ דוֹר הַמַּבּוּל וְהוֹפְקָרוּ לְמֵאֲכָל חַיּוֹת רַעוֹת לְשִׁלוּט בָּהֶן שֶׁנֶּאֱמַר נִמְשַׁל בַּבְּהֵמוֹת נִדְמּוּ לְפִיכָךְ הוֹצֵרָךְ לְהַזְהִיר עֲלֵיהֶן אֶת חַיּוֹת: וּמִיַּד הָאָדָם. מִיַּד הַהוֹרֵג בְּמִזִּיד וְאֵין עֲדִים אֲנִי אֲדַרְשׁ: מִיַּד אִישׁ אֲחִיו. מִיַּד שֶׁהוּא אוֹהֵב לוֹ כְּאָח וְהָרֵגוֹ שׁוֹגֵג אֲנִי אֲדַרְשׁ אִם לֹא יִגְלֶה וַיִּבְקֹשׁ עַל עוֹנוֹ לְמַחֵל שֶׁאֵף הַשׁוֹגֵג צָרִיךְ כְּפָרָה וְאִם אֵין עֲדִים לְחַיְבוֹ גְּלוּת וְהוּא אֵינוֹ נִכְנַע הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ. כָּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְהָאֱלֹהִים אֵנָּה לִידּוֹ בַּמִּסְכָּת מַכּוֹת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לְפִינוּדֵק אֶחָד וְכו':

(ח) שֹׁפֵךְ דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ כִּי בַּצֵּלִם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם:

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. אִם יֵשׁ עֲדִים הַמִּיתוּהוּ אִתָּם לְמָה כִּי בַּצֵּלִם וְגו': עָשָׂה אֶת הָאָדָם. זֶה מִקְרָא חֲסֹר וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת עָשָׂה הָעוֹשֶׂה אֶת הָאָדָם וְכֵן הִרְבֵּה בַּמִּקְרָא:

(ט) וְאַתֶּם פָּרוּ וּרְבוּ וּשְׂרָצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ: ס

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. וְאַתֶּם פָּרוּ וּרְבוּ. (כְּתוּבוֹת ה) לְפִי פְשׁוּטוֹ הִרְאִשׁוּנָה לְבִרְכָּהּ וְכֹאן לְצוּנֵי וּלְפִי מִדְרָשׁוֹ לְהַקִּישׁ מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּפְרִיָּה וּרְבִיָּה לְשׁוֹפֵף דָּמִים:

(י) וְאַתֶּם פָּרוּ וּרְבוּ וּשְׂרָצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ: ס

טז"י אִתָּהּ וְאִשְׁתְּךָ וּגְו'. וְאַתֶּם פָּרוּ וּרְבוּ. (כְּתוּבוֹת ה) לְפִי פְשׁוּטוֹ הִרְאִשׁוּנָה לְבִרְכָּהּ וְכֹאן לְצוּנֵי וּלְפִי מִדְרָשׁוֹ לְהַקִּישׁ מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּפְרִיָּה וּרְבִיָּה לְשׁוֹפֵף דָּמִים:

(י) וְאַתֶּם פָּרוּ וּרְבוּ וּשְׂרָצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ: ס